

Eeva Valtokari

VAPAUTTA VAI VAKAUTTA?

Laadullinen sisällönanalyysi vakiintuvien
kuvajournalistien kokemuksesta prekaarista
työstä

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Huhtikuu 2022

TIIVISTELMÄ

Eeva Valtokari: Vapautta vai vakautta? Laadullinen sisällönanalyysi vakiintuvien kuvajournalistien kokemuksesta prekaarista työstä.

Kandidaatintutkielma

Tampereen yliopisto

Viestinnän monitieteinen tutkimusohjelma

Huhtikuu 2022

Tämän kandidaatintutkielman tarkoituksena on ollut selvittää kuvajournalistien työllistymisen tulevaisuudenkuvaa työkentällä, jossa freelance- ja nollatuntisopimukset ovat yleistyneet, ja aikakautena, jolloin vakituisten työpaikkojen määrä on madaltunut kiihdyvästi kuluvan vuosituhannen aikana. Tarkastelemalla esimerkiksi Journalistiliiton jäsenmääriä sekä dataa työllisen työvoiman määrästä on voitu todeta työsuhteessa olevien journalistien määrän laskeneen vuosituhannen alusta ja pitää trendiä todennäköisesti jatkuvana.

Teoreettisena viitekehysenä tutkielmassani on käytetty lehdistön ja median kentällä tapahtuvaa muutosta, prekaariutta ilmiönä sekä aiempaa tutkimusta journalistien itseyemmäryksestä. Tutkielman metodina on käytetty puolistrukturoitua kolmen henkilön teemahaastattelua. Haastatellut henkilöt ovat Tampereen yliopiston kuvajournalistien erikoistumisopinnojen joko kandidaatti- tai maisterivaiheen vuoden 2010 jälkeen käyneitä kuvajournalisteja. Iältään haastateltavat olivat 20-30-vuotiaita ja työskennelleet vähintään kahdessa kuvajournalistin koulutusta vastaavassa työpaikassa. Aineisto on kerätty maaliskuussa 2022 videokeskusteluiden avulla.

Tutkimusmetodin olen käyttänyt laadullista sisällönanalyysia. Sain tällä metodilla nostettua aineistosta esiin kaksi teemaa; kokemuksen prekaarista työstä sekä kouluttamisen merkityksen kokemuksen. Kolmen haastattelun aineisto oli niukka, mutta antoi muutamia johdonmukaisia viitteitä prekaariin työelämään adaptoitumisesta. Tutkimuksen tulokseksi totesin vakiintuvan suomalaisen kuvajournalistin tunnistavan prekaarin työn vaatimuksia ja ymmärtävän kuvajournalismin kentän poikkeavan suuresti entisestä normista. Yliopistokoulutuksen koettiin tukevan kuvajournalistina työskentelyä monilta osin ja antavan kohtuulliset valmiudet työelämään. Sen heikkoutena kuitenkin nähtiin nykyaikaisten työtapojen tunnistaminen ja välittäminen opiskelijoille.

Avainsanat: kuvajournalismi, työllistyminen, tulevaisuudenkuva, lehtikuvaaja, prekaari

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check ohjelmalla

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	1
2. TEOREETTINEN VIITEKEHYS	3
2.1. Taustoitusta toimitusten rakenteiden muutokseen	3
2.2. Aiempi tutkimus toimittajien kokemuksista työelämän muutoksessa....	5
2.3. Tutkimuskysymykset	6
3. AINEISTO JA METODI.....	7
3.1 Aineisto.....	7
3.2 Tutkimusmetodi	8
4. ANALYYSI JA TULOKSET.....	10
4.1 Kokemuksia työelämästä nuorena kuvajournalistina	10
4.1.1 Kuvajournalistien käsitys tulevaisuudenkuvastaan	10
4.1.2 "Meitä on vaan liikaa" - kilpailuasetelma alalla.....	13
4.1.3 Kenestä on freelanceriksi?	15
4.2.1 Alanvalinta.....	16
4.2.2 Tampereen yliopiston kuvajournalismin linjan antamat valmiudet..	17
4.3 Tutkimuskysymyksiin vastaaminen	19
5 POHDINTA.....	22
LÄHTEET.....	25
LIITE 1: HAASTATTELURUNKO.....	29

1. JOHDANTO

Alalla pidempään olleet journalistit ja kuvajournalistit keskustelevat jo pitkälle taakse jääneestä journalismin kulta-ajasta ja toimitusten rajattomilta tuntuneista rahoituksista. Muutoksen suunta kohti pienempiä taloudellisia resursseja on näkynyt sekä vakituisten työntekijöiden määrän laskussa että freelancer-työn yleistymisessä - vakinaista, avointa työpaikkaa kuvajournalistille ei suomalaisella mediakentällä usein nähdä. Journalistina työskentelevien laskevaa määrää voi havainnollistaa esimerkiksi tarkastelemalla Journalistiliiton jäsenmäärää, jonka suunta on ollut laskeva viimeisen kymmenen vuoden ajan, vaikka liitto on avannut jäsenyytensä myös muille viestinnän ammattilaisille. Yleisesti media-alalla työntekijöiden tarjonta ei vastaa kysyntää – esimerkiksi 1990-luvulla ammatillisissa kouluissa koulutettavien määrää media-alalle kolminkertaisestiin tällöisen kysynnän vuoksi (Lehtonen 2013, 13). Joka vuosi alalta vapautuu noin 200–250 työpaikkaa eläköitymisen kautta, kun taas viestinnän ammattilaisia valmistuu vuosittain n. 1600 henkilöä (emt., 13)

Tämän tutkielman tarkoituksena on tutkia kuvajournalistien kokemusta omasta tulevaisuudestaan koulutustaan vastaavalla työkentällä. Kuvajournalisti eroaa tavallisesta valokuvaajasta tai esimerkiksi kamerakännykällä kuvaavasta journalistista ammattitaitonsa puolesta. Tämä ammattitaito on sekoitus esteettistä ymmärrystä, taiteellisuutta ja laajaa visuaalista mielikuvitusta yhdistettynä journalistiseen ammattilaisuuteen (Gade ja Mortensen 2018, 992).

Teoreettisena viitekehyksenä tarkastelen journalistisen työvoiman määrää, sen muutosta suomalaisessa lehdistössä sekä kartoittamalla syitä rakenteellisille muutokselle. Tarkastelen myös aikaisempia tutkimustuloksia journalistien kokemuksista muuttuvalla mediakentällä ja pyrin selvittämään, miten journalistien ja kuvajournalistien kokemukset yhtenevät.

Tutkielmani aineistona käytän kolmen kuvajournalistin käsitystä tulevaisuudenkuvaan alati muutoksen kohteena olevalla mediakentällä. Aineisto on kerätty kolmen puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla maaliskuussa 2022. Kuvajournalistien oma näkemys kuvajournalistin ammatin tulevaisuudesta on tutkimuskohteena tärkeä, sillä

aiempi tutkimus on keskittynyt erityisesti kirjoittaviin toimittajiin (mm. Ahva ym. 2022, Lehtonen 2013) Haastateltavina ovat Tampereen yliopiston kuvajournalismin erikoistumisohjelmasta valmistuneita kuvajournalisteja. He valikoituivat haastateltaviksi, sillä heidän koulutuksensa on Suomen ainoa erityisesti lehtiin kuvaamiseen valmiudet antamiseen tähtäävä linja. Aihe kiinnostaa itseäni oman asemani puolesta nuorena lehtikuvaajana. Haastateltavien löytäminen oli täten helppoa, mutta tutkielman tekeminen vaati itseltäni erityistä keskittymistä maksimaaliseen objektiivisuuteen pyrkimiseen.

Aloitin tutkielmani käymällä läpi teoreettista viitekehystä luvussa 2. Jatkan esittelemällä aineiston ja metodin luvussa 3. Käyn läpi laadullisen sisällönanalyysin ja sen tulokset kappaleessa 4. Lopetan työni kappaleessa 5. reflektoiden työn onnistumista ja sen tarjoamaa tietoa.

2. TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Perustan tutkielmani teoreettisen viitekehysten tarkastelemalla työvoiman kehitystä ja syitä muutoksen taustalla (2.1) sekä aikaisempaa tutkimusta journalistien itseymmärryksestä muuttuvalla työkentällä (2.2).

2.1. Taustoitusta toimitusten rakenteiden muutokseen

Journalistien työnkuva on ollut jatkuvan muutoksen alainen kauan; lehdistöä ja media-alaa on kurittanut journalismin kannattavuusongelma, jonka myötä toimittajia on mm. irtisanottu tai irrotettu työelämästä eläkepaketein (Nikunen 2011). Muutokseen ei ole yhtä tiettyä syytä - 1990-luvun alun lama pienensi toimitusten kokoja ulkoistaen samalla osan työvoimaista freelancereiksi. Toisen kerran irtisanomisia tapahtui laajamittaisesti 2000-luvun loppupuolella (Pakkanen 2011, 170). Yhdysvalloissa kuvajournalisteista 18% menetti työnsä vuosien 2010 ja 2012 välillä – journalisteista työnsä menetti kuvajournalisteihin verrattaen vain kolmannes (Anderson, 2013) 1990-luvun lamasta lähtien epätyypilliset työn muodot kuten pätkä- ja vuokratyöt ovat lisääntyneet (Varpula 2019, 6).

Sanomalehtien ansaintamalli on muuttunut ilmoitus- ja mainostulojen painottumisesta jakelutulojen painottumiseen ensisijaisena tulonlähteenä (Kivioja 2018, 53). Vuoden 2008 talouskriisin jälkeen mainostajat eivät palanneet printtimainostukseen, vaan mainontaan käytetty raha käytetään digitaalisille alustoille (emt., 54) Journalistit joutuvat kilpailemaan yleisöstä myös ei-journalististen sisällöntuottajien kanssa aiempaa useammalla julkaisualustalla (Ahva ym. 2016, 2). Taloudellisten paineiden alla journalistiset moniosaajat ovat haluttuja työntekijöitä – samassa työilmoituksessa voidaan vaatia paitsi kirjoitustaitoa, koulutusta ja kielitaitoa myös still- ja videokuvaamisen hallintaa (Varpula 2019, 3).

Kun työn luonne on muuttunut itsenäisemmäksi, vaatimukset sekä yritysten sisäisissä työtehtävissä että freelancer-työssä ja muissa epätyypillisissä työsuhteissa ovat muuttuneet. Tällaisia arvoja ovat esimerkiksi tietotekninen osaaminen, autonomia ja tehokkuus (emt., 6)

Työn muuto kertoo siirtymisestä jälkimoderniin työkuultuuriin, jossa edellä mainittujen piirteiden lisäksi mm. verkostojen tärkeys ja epätyypilliset työn muodot erottavat sen aiemmasta, modernista palkkayhteiskunnasta (Kolari 2009, 151).

Spesifisti kuvajournalistien aseman muuttumiseen vaikuttavina tekijöinä voidaan mainita tässä luvussa mainittujen muutosten lisäksi valokuvien laaja ja helppo saatavuus, kamerapuhelinten yleisyys ja kuvanlaatu, kamerapuhelinten välitön reaaliaikaisuus sekä kuvajournalismin arvostuksen puute (Gade ja Mortensen 2018, 991). Vaikka valokuvan on nähty olevan todistusvoimaltaan tekstiä voimakkaampi ja se yhdistetään vahvasti objektiivisuuteen ja tarkkailuun, on kuvajournalismin arvostus ollut aina kirjoittavaa journalismia matalampi (emt., 995)

Epävarmasta työtä tekevistä henkilöstä voidaan käyttää myös termiä *prekaari*. Sana juontaa juurensa latinan kielen sanasta *precario*, jolla tarkoitetaan toisen armoilla olemista sekä rukoilemista (Roiha 2017). Prekaarilla työllä ei ole varsinaista tiettyä ammatiasemaa tai työnkuvaa (Ojala ja Pyöriä 2016). *Prekariaatilla* viitataan yhteiskuntaluokkaan, johon prekaaria työtä tekevät kuuluvat. Freelancereina sekä epäsäännöllisin- ja epävarmoin sopimuksien kautta työskentelevät kuvajournalistit kuuluvat siis työsuhteidensa puolesta prekariaatteihin. Prekaaria työtä yhdistää usein matala työllistymisvarmuus, matalapalkkaisuus, etujen vähäisyys sekä kollektiivisen edustuksen puute (Fudge ja Owens 2006, 12). Prekaariuuden yleistymistä globaalisti journalisminkin ulkopuolella on selitetty tuotantosektorin pienentymisellä ja palvelualan kasvamisella. Moderni teknologia ja tietopohjaiset järjestelmät ovat luoneet uuden talousmallin, joka haastaa normatiivista työsuhteen mallia. Normatiivisella työsuhteella tarkoitetaan kokopäiväistä, ympärivuotista työsuhdetta määrittelemättömäksi aikaa yhdelle työntekijälle (emt., 3) Tämä työsuhteen malli standardoitui toisen maailmansodan jälkeen tuotantosektorilla työskentelevien miesten työsuhteista (emt., 11)

Työllistä työvoimaa sanoma- ja aikakauslehdissä sekä uutistoimistoista tarkastellessa voi huomata rajun työllisen työvoiman määrän laskun viimeisen vuosikymmenen aikana. Konkreettisimmin tilannetta voi havainnoida tarkastelemalla Tilastokeskuksen keräämää dataa. Kun vuonna 2008 työllistä työvoimaa oli 14 534 henkilöä, vuonna 2018 samoissa tehtävissä työskenteli enää 8 883 henkilöä, noin 61 prosenttia vain kymme-

nen vuoden takaisesta (Tilastokeskus 2022). Työllisyyden kehitystä voi myös tulkita tarkastelemalla työttömien työnhakijoiden määrää; heistä lehtikuvaajia oli vuonna 2008 neljäkymmentä kolme, kun taas 2018 luku oli noussut 73:een. Huippunsa tämä luku saavutti kuitenkin vuonna 2015, jolloin työttömiä työnhakijoita oli 111 (Tilastokeskus 2022). Työttömällä työnhakijalla tarkoitetaan ilman työtä olevien työnhakijoiden lisäksi lomautettuja, lyhennetyllä työviikolla olevia ja työvoiman ulkopuolella olevia työnhakijoita (TE-palvelut 2022). Myös sanomalehtien kustantamis- ja painamistehtävissä työskentelevien määrä on laskeva. Voidaan siis väittää työllisen työvoiman laskun koskevan kattavasti sanomalehtien parissa työskenteleviä henkilöitä.

2.2. Aiempi tutkimus toimittajien kokemuksista työelämän muutoksessa

Tutkimusta kirjoittavien toimittajien itseymmärryksestä muuttuvalla mediakentällä on löydettävissä viimeiseltä vuosikymmeneltä useampia (mm. Ahva ym. 2015, Lehtonen 2013), mutta erityisesti kuvajournalisteja koskeva tutkimus on jäänyt vajaammaksi. Yhteiskuntatieteiden tohtori Pauliina Lehtonen on vuoden 2013 teoksessaan *Itsensä markkinoijat - Nuorten journalistien urapolut ja yksilöllistyvä työelämä* tunnistanut ja eritellyt vakiintuville journalisteille tyypillisiä prekaarin työn haasteita ja kehityskulkuja. Teoksesta tulee ilmi, että työsopimukset freelancereiden ja isojen mediatalojen välillä on koettu jo pidempään epäreiluna. Avustajasopimukset eivät muuta Lehtosen mukaan freelancereiden työtilannetta varmempaan suuntaan, sillä ne eivät velvoita mediayhtiöitä ostamaan juttuja (emt., 41) Prekaareissa työsuhteissa olevat henkilöt kokivat ongelmalliseksi myös ”avustajaringeistä” poisjäämisen esimerkiksi opiskelujen loppuunsaattamisen takia – työnantajien mielessä pysyminen koettiin työtarjousten kannalta tärkeänä (emt., 43)

Toimittajista valtaosa on kuitenkin edelleen vakituisessa työsuhteessa (Journalistiliitto, 2021). Määräaikaisuus ja lyhyet työsuhteet kuvaavatkin pääosin nuorempien journalistien työkokemuksia (Paaso 21, 41). Silti MyNewsDeskin selvityksen (2018) tuloksesta ilmenee kuitenkin, että 60% toimittajista on huolissaan tulevaisuuden ammatillisesta vakauudesta.

Korhosen (2020) tutkimuksessa alaa vaihtaneet journalistit ovat olleet tyytyväisiä muihin viestinnän työtehtäviin hakeutumiseen. Journalismin kulta-aika sijoitettiin 80– ja 90– luvulle. (61). Vaikka osa haastateltavista arvotti laatujournalismia korkeammalle kuin viestintää, viestintätyön mielekkyys, paremman työolot ja työsuhte-edut koettiin kynnyksenä journalistin töihin palaamiseen (emt., 60)

2.3. Tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoitus on tarkastella 20–30-vuotiaiden, alalle Tampereen yliopistossa kuvajournalismin linjalla koulutettujen ja alalle vakiintuvien kuvajournalistien kokemusta omasta tulevaisuudestaan työelämässä kuvajournalisteina. Puolistrukturoidussa teemahaastatteluissani pyrin myös saamaan ymmärrystä koulutuksen asemasta työelämään astuessa. Tutkielmassani myös tarkastelen kerättyä aineistoa suhteessa aiempaan tutkimukseen nuorten journalistien itseymmärryksestä alalla, joka pohjautuu omasta aineistostani eroten pääasiassa kirjoittaviin toimittajiin.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaiseksi vakiintuva kuvajournalisti kokee prekaarin työn?
2. Miten kuvajournalistin koulutuksen nähdään vastaavaan työn vaatimuksiin?

3. AINEISTO JA METODI

Luvussa 3.1 esittelen tutkielmaani käyttämäni aineiston ja sen keräämistavan. Luvussa 3.2 paneudun valitsemaani metodiin ja syihin sen valintaan.

3.1 Aineisto

Tutkielmani aineistona käytän kolmen Tampereen yliopiston kuvajournalismin linjalta valmistuneen tai erikoistumisohjelman suorittaneen henkilön puolistrukturoituja teemahaastatteluita (Liite 1). Puolistrukturoidussa teemahaastattelussa haastattelurunko ja kysymykset ovat samoja, mutta niiden esittämisen järjestys ja sanamuoto voivat vaihdella. Puolistrukturoitu teemahaastattelu on etukäteen järjestetty ja sovittu haastattelu, jossa haastateltavat tietävät haastattelun aiheen ja teeman, mutta saavat vastata kysymyksiin avoimesti omin sanoin (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 47–48). Näin haastateltavilla on myös mahdollisuus tuoda esille itse tärkeiksi kokemiaan seikkojaan, jotka kyselylomakkeella toteutetussa haastattelussa olisivat voineet jäädä huomiotta. Puolistrukturoitu teemahaastattelu mahdollistaa myös tiedostamattomien vivahdeiden tulkitsemista (emt., 35), jota videopalvelun kautta keskustelu tosin hieman rajoittaa. Teemahaastattelut järjestettiin maaliskuussa 2022 videopuheluin ja nauhoitettiin aineiston tutkimista varten.

Kaikki haastateltavat henkilöt ovat Tampereen yliopiston kuvajournalismin erikoistumislinjan opinnot kandidaatin tutkinnossaan viimeisen kymmenen vuoden aikana suorittaneita henkilöitä. Jokainen haastateltava on työskennellyt vähintään kahdessa kuvajournalistin koulutusta vastaavassa työpaikassa. Kuvajournalistien pienen koulutusmäärän takia haastateltavien tunnistetiedot, kuten tarkka ikä, sukupuoli ja työnimikkeet, eivät ole avointa tietoa. Käytän haastateltavistani tässä kandidaatintyössä nimikkeitä H1, H2 ja H3. Kaikki haastateltavat ovat 20–30-vuotiaita. Haastattelut olivat kestoiltaan 25 minuuttia. Haastattelut pidettiin 19.3.2022 (H1), 21.3.2022 (H2) sekä 22.3.2022 (H3).

Oma positioni tutkielmani aineistoa kerätessä oli haastattelijan lisäksi myös kollegiaalinen, sillä opiskelen itse samalla linjalla, jolla haastateltavani ovat itse opiskelleet. Tämä

lisäsi objektiivisuuteen pyrkimisen tarvetta aiheen ollessa myös itselleni henkilökohtainen.

Koska kolmen kuvajournalistin otanta on pieni eikä edusta alan kokonaisvaltaista kokemusta, perustuu analyysin tieteellisyys määrän sijasta laatuun. Tämä on mahdollista tarkastelemalla pientä otantaa mahdollisimman yksityiskohtaisesti ja perustellusti sekä liittäen kokemukset osaksi yhteiskunnallista yhteyttä (Eskola ja Suoranta 1998, 15).

Olen valinnut aineiston keräämisen metodiksi puolistrukturoidun teemahaastattelun, sillä tutkielmassani olen kiinnostunut subjektiivisista kokemuksista, joiden keräämiseen haastattelu soveltuu hyvin. Kyseessä on myös abstrakti ilmiö, jota voidaan tutkia haastattelemalla rakentamalla sarja konkreettisia kysymyksiä. Tulee kuitenkin muistaa, että haastattelu aineiston keräämisen metodina on tilannesidonnainen, sekä sisältää myös haastattelijan tulkinnan haastateltavan kokemuksista. (Puusa ja Juuti 2020, ...99).

3.2 Tutkimusmetodi

Tutkimusmetodinani käytän laadullista sisällönanalyysia. Tutkielmaani varten käytyjen haastatteluiden tarkoitus on auttaa ymmärtämään kuvajournalistien subjektiivisia kokemuksia tulkitsemalla ammattikunnan laajempaa kokemusta tulevaisuuden työelämässä. Haastatteluista saamaani aineistoa pyrin avaamaan ja tulkitsemaan käyttäen laadullista sisällönanalyysia. Laadullista sisällönanalyysia käytettäessä kerättyä aineistoa tarkastellaan pyrkien löytämään tutkielman kannalta olennainen. Tämä edellyttää aineiston pilkkomista ja uudelleen jäsentelyä merkityskokonaisuuksia etsien (Sarajarvi ja Tuomi 2018, 92.)

Laadullista sisällönanalyysia haastatteluista tehdessä aineistoa on mahdollista tulkita fakta- tai näytenäkökulmasta. Näytenäkökulma tutkii tuotettua tekstiä ja käytettyä kieltä sellaisenaan, kun taas faktanäkökulma näkee kielen tiedonsiirron välineenä sekä analysoi puhujaa ja tämän tulkintoja. Lähestyn aineistoa faktanäkökulmasta, joka vaatii myös luottamusta haastateltavien rehellisyyteen. (Puusa ja Juuti 2020, 146.) Haastattelun tulos on välittömästi riippuvainen haastattelijan eli tutkijan ja haastateltavan väliseen luottamussuhteeseen (Eskola ja Suoranta 1998, 66.) Haastateltaville on kerrottu tutkielman tarkoituksesta, tietosuojasta ja heidän oikeuksistaan tutkielmaani varten kerätyn aineiston suhteen.

Analyysitavoista olen valinnut aineistolähtöisen tavan. Aineistolähtöistä analyysia käytäessä teoria rakentuu ikään kuin empiirisestä analyysistä lähtien, mutta vaatii tutkijalta erityistä rajaamista analysoinnin avuksi (emt., 15) Analysointi tapahtui luoden laajempia merkityskokonaisuuksia haastatteluja purkaessa ja etsimällä eroavaisuuksia ja yhtenäisyyksiä haastateltavien kokemuksista.

4. ANALYYSI JA TULOKSET

Luvussa 4 esittelen aineistoni analysoinnin prosessin sekä sen tulokset. Olen jakanut haastatteluissa erityisesti esiin tulleet teemat kahteen osaan keskittäen ensimmäisen työelämään ja toisen opintoihin. Haastatellut kuvajournalistit sijoittuvat kokemuksensa perusteella vakiintuvien ryhmäksi - he ovat nuoria toimittajia, joilla on jo jonkin verran kokemusta alalta, mutta he eivät ole täysin asettuneita työelämään (Ahva ja Mäenpää 2017, 5). Vakiintuvien ryhmälle on tyypillistä käsitys työelämän määräaikaaisuudesta ja ymmärrys media-alan taloudellisten resurssien luomista rajoituksista (Lehtonen 2013, 98).

4.1 Kokemuksia työelämästä nuorena kuvajournalistina

Luvussa 4.1 tarkastelen haastateltujen kuvajournalistien kokemuksia töiden hakemisesta ja heidän tulevaisuudennäkymistään erityisesti työelämän saralla. Luvussa 4.1.1 esittelen kuvajournalistien käsityksiä työelämän kantavuudesta ja ymmärryksestä todennäköisistä työskentelytavoista. Luvussa 4.1.2 siirryn tarkastelemaan, koetaanko työpaikkojen alhainen määrä kilpailuasetelman luojana. Luvussa 4.1.3 käsittelen kokemusta freelancer-työstä. Vaikka prekaarilla työllä tarkoitetaan muitakin epävarman työn muotoja kuin freelanceriutta, käsittelen erityisesti kokemusta freelancer-työstä sen noustua haastatteluissa esille ensisijaisena prekaarin työn kokemuksena.

4.1.1 Kuvajournalistien käsitys tulevaisuudenkuvastaan

Luvussa 2.1 kuvailemani muutokset toimituksissa ja työtavoissa on vaikuttanut kuvajournalisteihin erityisesti uudelleenmuotoilemalla yhteyksiä valokuvaajien, heidän toimeksiantajiensa sekä työn yleisön välillä (Good ja Lowe 2020, 61). Muutoksen suuntaa on kuvattu merkittävimmäksi muutokseksi kuvajournalismissa sitten vuoden 1920 Leica-kameroiden luoden kuvajournalisteille sekä pakotteita että pakotteiden tuomia uusia mahdollisuuksia. (emt., 65) Tulonlähteiden kannalta tämä on tarkoittanut esimerkiksi vakituisen työnantajien tai lehden palkkauksesta siirtymistä monitahoisempien tahojen rahoitusten ja apurahojen avulla työskentelyyn. Myös teknologinen siirtymä on

tuonut mukanaan mahdollisuuksia julkaista perinteisen median lisäksi töitä omilla media-alustoilla (emt., 66)

Kaikkia kolmea haastateltavaa yhdisti eritasoinen epäusko vakituisen kuvajournalistin työpaikan saamiseen. Kaikki haastateltavat myös kokivat tulevaisuudessa tulojensa koostuvan suurilta osin erilaisista freelance- ja osa-aikatöistä tai kuvatoimittajan töiden ulkopuolella. Kuten kuvajournalismia tutkineet professorit Good ja Lowe kirjassaan toteavat (2020, 66), vakiintuvat kuvajournalistit ovat erittäin tietoisia muutoksen tuomista vaatimuksista. Haastatteluissa tämä näkyi esimerkiksi vakiotyöpaikan saamiseen liittyneistä käsityksistä:

“..yleinen käsitys duunista opiskelukavereilla on se, että vakkari paikka on semmoinen unohdettu unelma, että totta kai silloin kun hakee opiskelemaan tänne, niin on vielä se, että jes, nyt kun mä pääsen kouluun niin mulla varmasti vakkari paikka ja mut huomataan silläkin saralla, mutta ei se nyt ihan niin menekään.”
(H2)

Aineistoni mukaan vakiintuvan kuvajournalistin usko tulevaisuudessa mieleisiin töihin työllistymiseen oli suorassa yhteydessä käsitykseen omasta koulutuksesta ja sen merkityksestä (jota avaan paremmin luvussa 4.2.2), sekä kuvajournalistin omaan avoimuuteen tehdä työtehtäviä myös lehtiin kuvaamisen ulkopuolella, esimerkiksi kuvatoimittuksissa tai osa-aikaisesti muissa tehtävissä. Mitä vahvemmin haastateltava oli rajannut tulevaisuuden työllistymisvaihtoehtojaan työsuhteisen kuvajournalismin pariin, sitä negatiivisempi oli hänen näkemyksestään työllistymisestä. Mitä avoimempi haastateltava taas oli freelance-töiden tekemiselle ja työnkuville lehtikuvaamisen ulkopuolella, sitä valoisammin tulevaisuus näyttäytyi. Vertailemalla esimerkiksi H1:n ja H2:n käsityksiä työllistymisestä käy edellä mainittu selkeästi ilmi.

“Yleisesti on kyllä vähän semmoinen fiilis, että käyttääkö tähän alaan turhaan aikaa, että satsaako tähän ihan turhaan. Onko oikeesti nii, että etenkin maakuntalehdissä ei kohta oo ollenkaan kuvaajia... on se silleen sinänsä pelottavaa, että onko satsannut näin paljon alaan, jossa ei voi työskennellä.” (H2)

“En sinänsä kyllä koe, että olisi mitään tosi selkeää urapolkua itselleni vaan se on ehkä mitä mulla on tällä hetkellä mun ajatuksissa on se, että mä katson minäkälaisia työpaikkoja tulee vastaan ja mitkä kiinnostaa mua, sen ei tarvitse olla välillä välttämättä esimerkiksi perinteistä lehtikuvaamista. Se voi voisi olla kuvit-

tamistakin. Se voisi olla jopa viestinnän alalta valokuvaamista. Tai sitten ihan niinku perinteistä lehtikuvaamista tietenkin, mutta meillä on niin vähän työpaikkoja kuitenkin loppukädessä tarjolla aina, varsinkin kun puhutaan vakituisista töistä niin niin se on ehkä enemmän se tulevaisuus sitä, että mitä tarjontaa on niin sitten katsotaan, että mihinkä haetaan. ” (H1)

Kaksi haastateltavista huomioi työmarkkinoista keskustellessa myös valokuvaajiksi valmistuneiden kiinnostuksen kuvajournalistin työtehtävistä aiheuttavan lisäpainetta liiallisen kuvajournalistien määrän lisäksi. Kuvajournalistina voi toimia myös ilman alalle erityisesti pätevyitymistä, professiota. *Professiolla* tarkoittaa erityisesti sellaista uraa, johon kuuluu pitkä koulutus tai muodollinen pätevyityminen (Pietilä 2010, 18). Pietilä on kyseenalaistanut journalistiprofession olemassaolon tulevaisuutta selittäen muutosta ensinnäkin luokkarakenteen muutoksella, eli työväen luokan kutistumisella ja keskiluokan paisumisella, sekä toisekseen viestintäteknikoiden muutoksella. Keskiluokan kasvaminen on Pietilän mukaan viemässä painopistettä kansalaisten palvelemisesta keskiluokkaiseen kuluttajuuteen. Näin ollen journalismi muuttuu professiosta bisnekseksi ja julkisesta palvelusta yksityiseksi (emt., 23) Journalismi on kuitenkin toistaiseksi tunnistettavissa journalismiksi. Journalismin professiota pystytään myös itse ylläpitämään sitä tarkastellessa konstruktivisesta näkökulmasta; ammattikunnan järjestäytyminen, itsesääntely sekä lait, tutkimus ja koulutus ovat esimerkkejä ammatillisuuden määrittymisestä (Ahva ym. 2016, 2–3).

Haastateltavien kanssa kuvajournalismin professio linkittyi vahvasti journalistien ja mediatalojen kuvajournalismille antamalle arvostukselle. Kuvajournalismi nähtiin olevan näin ikään journalismista erillään olevana professiona, mutta sekä journalismin instituutiona että toimitusten työntäijinä sille antamasta tunnustuksesta riippuvainen.

”Mun mielestä kuvajournalismi on ihana ala, mutta se on jotenkin tosi surullista että meitä on liikaa ja mun mielestä työnantajat ei arvosta tarpeeksi kuvaajia” (H2)

”Mulla on vähän semmoinen ajatus ehkä et kuvajournalismia ei nähdä niin tosisiaan otettava journalismin muotona kuin kirjoitettava journalismia, ja ehkä tunnistetaan vähän heikommin se, että mikä siinä on sitä ammattiosaamista tai miksi pitää olla just vaikka kuvajournalisti kuvaamassa joku journalistinen kuva” (H3)

Työn ansaitsema arvostus vaikuttaa työmotivaatioon kaksisuhteisesti. Räisänen (1996, 47) mukaan oman työn arvostus toimii sisäisenä motivaationa ja voi lähinnä lisätä työtyytyväisyyttä, kun taas ulkoinen motivaatio kuten yhteiskunnallinen arvostus ja esihenkilöltä saatu tunnustus voi vähentää työtytymättömyyttä. Aineistossani esiin nousut arvostuksen käsite tuntuu viittaavan ulkopuolelta saatavaan tunnustukseen journalismilta instituutiona. Journalismilta instituutiona saadun vähäisen arvostuksen taas koettiin heijastuvan toimitusten toimintamallien rakentumiseen. Vähäisellä arvostuksella viitattiin lähtökohtaisesti kuvajournalistien työpaikkojen matalaan määrään ja taloudellisten resurssien leikkaamiseen, mutta tulkintani mukaan myös valokuvan saamiseen arvostukseen osana journalismia.

” Mun mielestä työn merkityksellisyyden pitää tulla siitä itse työstä, eikä vaikka siitä että kuinka moni ihminen näkee sun työn tuloksen tai kuinka näköalapaikalla sä työskentelet, tai kuinka paljon muita ihmisiä työskentelee sun kanssa samassa toimituksessa. Se mitä sä teet itse sun jokapäiväisessä työssä on merkityksellisempää kuin se että missä työskentelet.. Triviaalikin kuvat voi olla yhteiskunnallisesti merkittäviä. Se, että sä kuvaat kriisialueella tai jotain suuria poliittisia tapahtumia, niin ei sinänsä ole yhtään sen arvokkaampaa kuvaa kun se, että sä kuvaat jossain paikallislehdessä jotain juhannusjuhlia.” (H1)

Kuten edellisestä lainauksesta tulee ilmi, oman työn arvostaminen eli sisäinen motivaatio näyttää kuitenkin tukevan kuvajournalistien työtyytyväisyyttä.

4.1.2 "Meitä on vaan liikaa" - kilpailuasetelma alalla

Epävarmuustekijöistä keskustellessa kaikki haastateltavat toivat ilmi suurinta epävarmuutta aiheuttavana seikkana työpaikkojen tarjonnan vähäisyyden suhteessa työntekijöiden määrään. Alalla kuvajournalistien keskuudessa vallitsevaan kilpailuun työpaikoista suhtauduttiin kuitenkin suopeasti; kilpailuasetelman olemassaolo tiedostettiin, mutta muut kuvajournalistit haluttiin nähdä ennen kaikkea kollegiaalisesti.

Teemana epäreiluus näkyi kahdessa haastattelussa. Siinä missä muihin lehtikuvaajiin suhtauduttiin "kilpailijoina" suopeasti, nähtiin työnantajien toiminta epäreiluna ja suosivana. Tämä toi haastateltavien vastauksiin pientä ristiriitaa, sillä suosiolliseen asemaan pääsemistä pidettiin kuitenkin haluttuna. Yksilön näkökulmasta kapitalistinen yh-

teiskunta on kilpailuyhteiskunta, ja samoihin työpaikkoihin pyrkiessä muut näyttäytyvät kilpailijoina. Kilpailuasetelma aiheuttaa yksilölle painetta ja stressiä esimerkiksi kiireen ja epävarmuuden myötä (Uusikylä 2012, 180.) Kuten journalistitkin (ks. 2.2), kokivat haastattelemani kuvajournalistit työnantajan mielessä pysymisen tärkeänä työtarjousten saamiseksi.

Yliopiston harjoittelujärjestelmä koettiin olevan järjestelmänä toimiva ja alalle opettelu kannalta hyvä, mutta sulkevan pois harjoittelujärjestelmän ulkopuolisia kuvajournalisteja esimerkiksi kesätöistä sisäisen rekrytoinnin tapauksissa. Näkemykseen harjoittelujärjestelmän aiheuttamasta etuudesta ei vaikuttanut haastateltavan oman harjoittelupaikan mieleisyys.

“...eniten mua vähän ärsyttää se, että jotkut voi ihan jatkaa kesätöissä ihan ilman mitään haastattelua eikä mitään. Mun mielestä se on ehkä vähän epärealistava tavallaan muille hakijoille. Toki itse on tehnyt tätä samaa, että jatkanut kesätöissä ilman mitään haastatteluja. Tavallaan se on työnantajan kannalta ihanne; iisi pitää vanha tekijä talossa, mutta silti.” (H2)

Sisäisen rekrytoinnin, eli avoimeen tehtävään jo yrityksen työntekijän valitsemisen, etuina voidaan pitää edullisuutta, nopeutta ja luotettavuutta. Se kuitenkin voi aiheuttaa toivotun uudistumisen puutetta sekä tulehtunutta ilmapiiriä kilpailuasetelmien takia. Ulkoisessa rekrytoinnissa riski henkilön epäsovinnaisuudesta on suurempi, mutta voi parhaimmillaan tuoda yritykseen uusia näkökulmia ja osaamista (Viitala 2021, 106).

Kukaan kolmesta haastateltavasta tuonut esille omaa tyyliä tai työnjäljen estetiikkaa ja laatua työn saamiseen tai siinä menestymiseen vaikuttavana tekijänä. Lehtikuvan on kuvattu olevan objektiivista dokumenttia mieluummin tuotos ja tulkinta siitä, mitä valokuvaaja näkee – objektiivisuuteen parhaansa mukaan pyrkivä valokuvaaja tuo kuvaan aina oman tyyliänsä (Sontag 1973, 4). Kuvajournalistien tehtäväksi on myös ehdotettu toiminnallisten, asettelemattomien kuvien ottamista täydellisellä hetkellä draaman tunnun lisäämiseksi uutiseen (Kobré 2011).

Perusasioiden tekninen osaaminen ja oma motivaatio valokuvaamiseen nähtiin haastatteluissa lähtökohtina kuvajournalistina työskentelylle, mutta huomattavasti eniten

viitattiin tuuriin ja työnantajan suosioon – erottumiseen työntekijänä koettiin liittyvän lähinnä itsensä markkinoimiseen. Erityisesti uran ensimmäiset työpaikat, Tampereen yliopistossa opiskelevilla siis yleensä harjoittelupaikat, koettiin määrittävän resursseja jatkotyöllistymiseen ainakin uran alkuvaiheeseen.

“..ihmiset jotka meni Tampereella harkkaan niin sit ne pysty jatkamaan silleen reippaammin, että siitä tuli vaikka sellaisia kaikkia friikkukeikkoja.. tuntuu vähän epäreilulta se asetelma välillä...” “ kyllä mun mielestä aina tosi tuskallista silleen hakea niitä töitä ja tuntuu tosi epäuskoiselta, että että joku kiinnittäisi erityistä huomiota itseän, koska on vähän vaikeaa, että kaikki nyt ottaa silleen ihan perus hyviä kuvia, niin mikä se on tavallaan se juttu, että minkä joku rekrytoija näkee itsessään.” (H3)

Ammatillista sosiaalistumista eli prosessia, jossa ammattikulttuurin – tässä tapauksessa kuvajournalistien – tapaan omaksua työssä tarvittavat taidot, tiedot, arvot ja oletukset (Räty 1987, 124–126) määrittää vakiintuvien ryhmässä etenkin uran alkutaipaleen työkokemus (Ahva ym. 2015, 7). Haastateltavista kaikki tunnistivat työelämän ensimmäiset työpaikat erityisen merkityksellisiksi.

4.1.3 Kenestä on freelanceriksi?

Jokaisessa haastattelussa freelancerina työskentely koettiin edellytyksenä kuvajournalistina työskentelylle. Freelancerina työskentelyssä epämieluisana riskinä nähtiin tulojen epätasaisuus sekä mahdollinen pakko tehdä epämieluisiakin töitä taloudellisen tilanteen niin vaatiessa. Yhdenkään haastateltavan kanssa ”ttt-sopimukset”, eli tarvittaessa töihin tuleva, myös puitesopimuksena tunnettu sopimus, ei tullut esille työtoiveissa tai tulevaisuudensuunnitelmissa.

Yksi haastateltavista korosti erityisesti freelance-työhön vahvasti liitetyn itsensä markkinoimisen epämieluisuutta. Syyksi tähän voidaan etsiä suomalaisesta kulttuurista, jossa itsensä jalustalle nostamista on perinteisesti pyritty välttämään. Myös motiivi itsensä markkinoimiseen eli ns. henkilöbrandaamiseen, tulee olla henkilöllä itsellään, jotta markkinointi koetaan mieluiseksi (Lehtonen 2013, 80). Freelancereina työskenteleville

verkosto rakentuu usein toimituksista kertyneiden verkostojen kautta (Lehtonen 2013, 82).

Epävarmuutta freelancerina työskentelylle toi myös asema vakiintuvana eli vielä jalansijaansa etsivänä kuvajournalistina. Kaksi haastateltavaa kertoi olevansa epävarma siitä, minkälainen tapa työskennellä sopii parhaiten itselle työn mielekkyyden ja jaksamisen kannalta. Yksi haastateltavista epäröi vakituisen kuvajournalistin päivätyön olevan mahdollisesti liian rankka suuren valokuvaamisen määrän takia, toinen taas ei osannut vielä sanoa sopisiko freelancerina työskentely itselle.

”Freelance-työ on stressaavaa, se on ihan selvä. Koska esimerkiksi juuri se, että jos sun taloudellinen tasapaino on vaan siitä kiinni että saatko sä nyt niitä keikkoja vai et... mutta sitten siinä samaan aikaan tulee se vapaus valita sun keikat, vapaus valita, että milloinko sä teet työtä ja niin edespäin, että se on ehkä lähinnä just sitä, että mitä ihmiset tietenkin aina kaipaa, että onko se enemmän se vapaus vai se taloudellinen vakaus. (H1)”

Yhdelläkään haastateltavista ei ollut selkeää näkemystä siitä, minkälaisena unelma-uratai työmuoto näyttäytyisi lähitulevaisuudessa.

4.2 Kuvajournalistien kokemuksia kouluttautumisesta

Haastateltavista jokainen on käynyt joko kandidaatti- tai maisterivaiheen opinnot Tampereen yliopiston kuvajournalismin erikoistumislinjalla vuoden 2010 jälkeen. Haastateltavat eivät ole käyneet täysin samaa opetussuunnitelmaa siihen tehtyjen muutosten takia. Luvussa 4.2.1 käyn läpi haastateltavien syitä alalle hakeutumiseen. Luvussa 4.2.2 esittelen kuvajournalismin linjan antamia valmiuksia työelämässä pärjäämiseen.

4.2.1 Alanvalinta

Nuoren alanvalintaan vaikuttaa usea tekijä; vanhempien korkeakoulutus myötävaikuttaa lapsen yliopisto-opintoihin hakeutumiseen (Keskipetäjä ja Witting 2016).

Keskustellessa syitä alalle hakeutumiseen kertoivat kaikki haastateltavista olleensa kiinnostuneita valokuvaamisesta jo paljon ennen yliopistoon hakeutumista. Nuoruu-

den harrastukset taas ohjaavat nuorta ympäristöihin, missä harrastuksista saatuja kykyjä pääsee käyttämään ja itseään toteuttamaan (Räisänen 1996, 43–45).

Kaksi kolmesta haastateltavasta koki suuntauksen luovalle alalle olleen ilmeinen, mutta kuvajournalistin koulutuksen kiinnostaneen vakituisen toimeentulon mahdollisuuden myötä olleen näin muita media-alan opintoja mieleisempi valinta. Ahvan ym. raportissa (2022, 16) käy ilmi journalistiikkaa opiskelemaan pyrkivien ensisijaisen mielenkiinnon kohteen olevan äidinkielessä ja kirjoittamisessa. Kuvajournalistin linjalle hakeneilla painopiste löytyi luovuudesta ja visuaalisuudesta. Valokuvauksen linkittyminen journalistiikkaan, dokumentaarisuuteen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen koettiin merkittävänä erona kuvajournalismin ja valokuvaajan opintojen välillä (emt., 16) Hyväpalkkaisuus tai tyydyttävän kuukausansion määrä ei tullut esille työurasta keskustellessa. Painopisteen sai toimeentulon säännöllisyys.

“Se on vaatinut tosi suurta prosessointia, että että mitä tää tarkoittaa tää koulutus ja että mitä sillä voi tehdä, tai että onko siinä mitään järkeä, että nyt musta tuntuu että se on mielekäs valinta.” (H3)

Kukaan kolmesta haastateltavasta ei kokenut tehneensä huonoa tai väärää alanvalintaa. Kaikkien ajava voima oli kokemus kutsumus

4.2.2 Tampereen yliopiston kuvajournalismin linjan antamat valmiudet

Kaikki kolme haastateltavaa kokivat Tampereen yliopiston kuvajournalismin linjan antavat yleisellä tasolla tyydyttävät valmiudet työelämään. Erityisesti esiin nousi kuvajournalistien kouluttautumisen tärkeys myös kuvajournalismin kurssien ulkopuolella tutkinto-ohjelman muilla kursseilla. Ymmärrystä yhteiskunnallisista ilmiöistä kokonaisvaltaisesti koettiin tukevan kuvajournalistina työskentelyä.

“...mun mielestä kuvaajana käsitys pelkästään siitä kuvausympäristössä on tosi tärkeitä, että sä pystyt toimimaan siinä kuvaustilanteessa, että sä ymmärrät esimerkiksi vaikka sosiaalisista luokista enemmän. Ja sä menet kuvaamaan vaikka vähävaraisia tai tai sitten vaihtoehtoisesti jotain superrikkaita niin se ymmärrys niitten ihmisten ihmisten elämästä tarjoaa sinulle paljon paremmat avaimet ottaa niistä kuvia.” (H1)

Eräs haastateltavista kritisoi kuitenkin harjoittelun odotuksia verraten yliopiston antamiin lähtökohtiin osaamatta kuitenkaan eritellä syytä hankaluuksiin ensimmäisessä työpaikassa:

“... kun meni tavallaan ekaa kertaa työskentelemään oikeaan lehteen, niin olihan se semmoinen venäläinen uimakoulu siinä kohtaa, että vaikka luulin oppineensa koulussa edes jotain niin kohta tajusi ettei kyllä oppinut yhtään mitään. En tiedä että kummassa päässä se oli, että oliko se tavallaan työnantajan päässä. Että ei sitten tavallaan ei perehdytys ihan toiminut. Vai sitten onko se yliopistokoulutuksen riittämättömyyttä?” (H2)

“...mä olen itse ruvennut ajattelemaan silleen, et mä oon valmistunut yhteiskuntatieteiden maisteriksi, jolla sitten on tämmöinen tavallaan spesifi ala enkä silleen, että joku lehtikuvaaminen on ainoa asia mitä osaa tehdä.” (H3)

Vastaukset koulutuksen jatkamisesta tai laajentamista kuvajournalismin erikoistumisopintojen ulkopuolelle vaihtelivat. Osa kiinnosti opetella täysin erilaista, ei-luovaa alaa, osa taas koki mieleiseksi käydä jokin visuaaliseksi luonnehdittava maisteriohjelma. Ajatukset suuntautuivat kuitenkin pidemmälle tulevaisuuteen.

Kuten kävi ilmi kappaleessa 4.1.1, halu tehdä laaja-alaisesti töitä myös kuvajournalismin ulkopuolella näkyi vankempänä uskona työllistymiseen. Myös se, kokiko haastateltava valmistuneensa kuvajournalistiksi vai yhteiskuntatieteiden kandidaatiksi tai maisteriksi, oli suuri merkitys ammatilliselle itseymmärrykselle.

“Musta tuntuu et kun meni kouluun niin sitten tuntu, että oli silleen tosi semmoinen pessimistinen ilmapiiri sen suhteen, että ei näitä töitä ole ja kaikki valmistuu työttömäksi.” (H3)

Kuvajournalismin erikoistumislinjan kehityskohtina nähtiin a) modernin kuvausteknologian hyödyntämiseen tähtäävä opetus, eräs haastateltava esimerkiksi kaipasi drone-kameran lentämisen opettelua, sekä b) itsensä työllistämiseen liittyvä opetus. Toimittajakoulutuksilla on vaikutusvaltaa alalle työllistyvien odotuksiin ja henkisiin valmiuksiin. Vain tyyppillisiin tehtäviin kouluttaminen voi lisätä vääriä odotuksia (Varpula 2019, 85).

4.3 Tutkimuskysymyksiin vastaaminen

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli, millaisena vakiintuva kuvajournalisti kokee prekaarin työn. Analyysini mukaan prekaari työ koettiin kuvajournalistin uralla toimimisen kannalta pakollisena työmuotona, eikä prekaarista työstä vakituiseen työsuhteeseen siirtymistä pidetty todennäköisenä ainakaan ainoastaan kuvajournalistin töitä tehdessä. Erilaisista työmuodoista keskustellessa pinnalle nousivat erityisesti kesätyöt, joita pidettiin hyvin tärkeänä sisäisen rekrytoinnin pariin pääsemisen kannalta. Kuten media-alan opiskelijoita tutkineen Ahvan ym. kirjassa (2022, 30), prekaarin työn toivottiin mahdollistavan pidempiä ja vakituisia työsuhteita. Toinen prekaarisen työn esiin nousut muoto oli freelancer-työ, johon viitattiin ehdottomasti eniten. Myös Ahvan ym. kirjassa (2022, 31) haastatelluista toimittajaopiskelijoista erityisesti visuaaliseen journalismiin suuntautuneet pitivät freetyötä todennäköisenä tulevaisuuden työmuotona. Perinteisesti journalismissa freelancer-työhön ovat ryhtyneet kokeneet toimittajat, jotka uskovat tienaavansa freelancerina toimiessaan palkkatöitä paremmin (Pakkanen 2011, 66.)

Suurimpina epävarmuutta aiheuttavina tekijöinä vaikuttivat seuraavat seikat:

1. Oma tietotaito toimia freelancerina
2. Kyky ja halukkuus markkinoida itseään
3. Tavat erottua muista kuvajournalisteista työtä hakiessa
4. Työpaikkojen lukumäärä suhteessa työnhakijoihin
5. Kuvajournalististen työpaikkojen poistuminen kokonaan useasta julkaisusta

Edellä listatut huolenaiheet eivät ole listassa järjestyksessä epävarmuuden määrän mukaan.

Freelancerina toimimisessa nähtiin myös etuja, kuten vapautta valita omat keikat sekä työmäärän hallitseminen. Haasteita kuitenkin nähtiin erityisesti uran alkuvaiheessa, jolloin kaikkien kuvajournalistien koettiin lähtevän perustaitojen ollessa hallussa samal-

la lähtöviivalla. Freelancer–työn mielekkyyden ennustettiin alkavan silloin, kun asiakkaistaan voisi tarpeeksi vakaan tilanteen myötä valikoida.

Haastateltavat eivät kokeneet työpaikkojen niukkuudesta huolimatta kuvajournalistien keskuudessa olevan avointa kilpailullisuutta tai sen aiheuttamaa kitkaa. Muut kuvajournalistit haluttiin nähdä positiivisessa valossa, mutta osassa vastauksissa oli nähtävissä ristiriitaisuutta ja tuntemuksia, joita ei välttämättä haluttu myöntää ääneen. Tämä näkyi epäreilouden kokemuksissa, joka välittyi ennen kaikkea puhuttaessa työnantajatahojen palkkausvalinnoissa, kuten talon sisäisessä rekrytoinnissa. Erityisesti uran alkuvaiheessa saatujen harjoittelu- ja kesätyöpaikkojen koettiin määrittävän tulevia työmahdollisuuksia.

Haastattelujen perusteella ratkaisevin tekijä prekaarin työn kokemiseen linkittyi a) kokemukseen omasta koulutuksesta ja sen antamista valmiuksista sekä b) halusta tehdä töitä kuvajournalistin työnkuvan ulkopuolellakin. Mitä selkeämmin haastateltava viittasi koulutukseensa kuvajournalistin töihin valmistavana, sitä pessimistisempi hän oli työllistymisensä suhteen. Haastattelija, joka koki koulutuksensa mahdollistavan useampaa urapolkua ja näki kuvajournalismin erikoistumisopinnot vain osana koulutustaan, suhtautui positiivisemmin tulevaisuutensa työelämään. Koulutuksensa laajemmin kokeva olikin halukas tekemään erityyppisiä töitä kuvajournalismin ulkopuolella. On yleistä, että journalistiksi koulutautunut tekee muita viestinnän töitä. Journalismin institutionaalisoitunut rooli selkeästi rajattavana yhteiskunnallisena toimijana on horjunut, jonka myötä journalismi onkin nykyään nähtävissä vain yhtenä viestinnällisenä toimijana muiden joukossa (esim. Heinonen & Luostarinen 2008). Prekaarin työn kokemisessa oli siis vain kolmen haastattelun eli niukan aineiston pohjalta nähtävissä selkeä kaava, jota olisi mielekästä tutkia myös isommalla otannalla.

Toiseen tutkimuskysymykseeni, eli kuinka kuvajournalistit näkevät koulutuksen vastaan työn vaatimuksiin, vastaan erittelemällä samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia.

Kaikki kolme näkivät kuvajournalistin yliopistokoulutuksen etuna muihin valokuvaajan koulutuspolkuihin verraten mahdollisuuden käydä myös alan ulkopuolisia kursseja. Kokonaisvaltainen ymmärrys journalismista, etiikasta ja yhteiskunnallisista ilmiöistä myös journalismin ulkopuolella nähtiin tukevan kuvajournalismin ammattitaitoa.

Kuvajournalistin koulutus Tampereen yliopistossa oli haastattelujen perusteella sisällöllisesti koettu hyvänä. Koulutuksesta keskustellessa ei eritelty kandidaatin- ja maisterivaiheen tutkintoja. Sisällöllisesti kuvajournalistit kuitenkin jäivät kaipaamaan erilaisten teknologioiden, kuten monisalamatyöskentelyn ja drone-koptereiden, käyttöopastusta. Tämä olisi tuonut varmuutta toimintaan ja esimerkiksi dronen käyttö koettiin jo kuvajournalistina työskentelevälle yhtenä perustaidoista.

Kuvajournalistin koulutuksesta koettiin myös puuttuvan tarpeellinen opastus uusien työtapojen ymmärtämiseen. Tällainen opastus voisi koskea esimerkiksi itsensä markkinointiin, työnantajien kontaktoimiseen sekä erilaisten apurahojen hakemiseen. Voisi siis olla, että kuvajournalistien koulutuksessa tulisi keskittyä jatkossa näkemään perinteinen työsuhde pienemmässä roolissa ja keskittyä prekaarin työn haasteisiin ja mahdollisuuksiin. Eräs haastateltavista mainitsi erikoistumisopinnoissa vallitsevasta pessimistisestä diskurssista. Kuten mainitsin kappaleessa 4.2.2, vain tyyppillisiin tehtäviin kouluttaminen toimittajakoulussa aiheuttaa toimittajille työelämän suhteen vääriä odotuksia (Varpula 2019, 25.) Tämä näyttäisi pätevän myös kuvajournalisteihin. Pessimistinen keskustelu työttömäksi valmistumisesta voi hyvinkin olla vastareaktio kouluttautumiselle vakituisia työtehtäviä varten.

Suurimmat eroavaisuudet kokemukseen kuvajournalistin opinnoista liittyivät kokemukseen opintojen hyödyllisyydestä - eli siitä, kokiko haastateltava valmistuneensa yhteiskuntatieteiden kandidaatiksi jonka ala sattuu olemaan spesifi, media-alan moniosaajaksi jolle kelpaa monenlainen työnkuva, vai erityisesti kuvajournalistiksi, jonka koulutuksen pelättiin olevan hukkaan heitetty. En kuitenkaan näe kuvajournalistin töihin fokuksitumista negatiivisena asiana – erityisesti kuvajournalismin töihin haluava haastateltava otti alan vallitsevan tilanteen raskaasti ja surien, mutta tuntui kokevan vahvasti myös kuvajournalismin profession ylläpitämisestä.

5 POHDINTA

Tutkimukseni tavoitteena oli saada ymmärrystä vakiintuvien kuvajournalistien käsityksestä prekaarista työstä ja alalle kouluttautumisen merkityksestä. Kolmella puolistrukturoidulla haastattelulla pyrin saamaan suuntaa antavaa kuvaa nimenomaan kuvajournalistin erikoistumisopinnot käyneiden henkilöiden kokemuksista. Vaikka kuvajournalistit olivat käyneet nimenomaan kuvajournalistin ammattiin kouluttavat erikoistumisopinnot, ovat he myöskin yhteiskuntatieteiden kandidaatteja ja/tai maistereita sekä käyneet monipuolisesti journalistiikan ja viestinnän perusopintoja. Kaikki kolme haastateltavaani osoittivat kuitenkin pääasiallisen ammatillisen mielenkiintonsa olevan kuvajournalismin parissa – realististen mahdollisuuksien sisällä.

Irtisanomiset, mediatalojen talousongelmat ja freelance-työsuhteiden yleistymisen vaikuttavat sekä toimittajiin että kuvaajiin. Suhteessa aiempaan tutkimukseen vakiintuvien journalistien kokemuksesta työelämään muutoksen keskellä kuvajournalistit kokivat kuvajournalismin arvostuksen olevan liian matala. Kirjoittavat toimittajat eivät raportoineet aiemman tutkimuksen perusteella samantyyppisistä kokemuksista. Journalisteilla kokemus muutoksesta suuntautui enemmän paineeseen tehdä työtä suuremmissa kiireessä (esim. Lehtonen 2013, 42). Kuvajournalistit myös joutuvat käsittelemään töiden loppumista pienemmissä lehdissä kokonaan. Vaikka toimittajia on irtisannottu ja yt-neuvotteluja käyty useita kierroksia 1990-luvun lopulla kiihtyneen kehityskulun alettua, ei toimittajien oletettavasti tarvitse samassa mittakaavassa huolehtia julkaisun luopuvan työnkuvasta kokonaan.

Tätä kandidaatintyötä tehdessä ymmärsin kuvajournalisteihin keskittyvän aiemman tutkimuksen olevan sekä erittäin niukkaa että epämääräisesti rajattu. Paikoitellen journalisteja koskeva tutkimus sisälsi mainintoja kuvajournalisteista erittelemättä kummemmin valintaa lisätä heidät ammatinharjoittajina journalistien kategoriaan. Tätä useammin kuvajournalistit olivat kuitenkin jääneet journalistisista tutkimuksista sivuun.

Kolmen kuvajournalistin puolistrukturoitu haastattelu oli toimiva tapa aineiston keräämiseen, sillä se jätti haastateltaville paljon omaa tilaa käydä läpi tuntemuksiaan ja lisätä

omia kommentteja. Aihe oli selkeästi tunteita herättävä, jolloin omin sanoin ilmaisu oli tärkeää. Aineiston läpi käyminen ja pilkkominen oli osin haastavaa, sillä osalla haastateltavista tunne ja intohimo aihetta kohtaan oli vahva. Analysoitavaa aineistoa tuli paljon, ja se sisälsi yllättävän paljon pieniä ristiriitoja erityisesti tunteita herättävissä kohdissa, kuten työnhausta keskustellessa. Kyselytutkimus olisi mahdollistanut laajemman aineiston keräämisen ja esimerkiksi vertailun ikäluokkien välillä. Kolmen henkilön haastattelu ei myöskään tarjoa mahdollisuutta tulosten yleistämiseen samoissa määrin, kuin kyselyhaastattelu. Pidän silti puolistrukturoitua teemahaastattelua onnistuneena valintana.

Aineistolähtöinen analyysitapa oli työläs ja kandidaatintutkielmaa kootessa tunsin välillä kokoavani tekstiä alhaalta ylöspäin. Haastatteluissa tuli näin kuitenkin esiin paljon olennaista tietoa jonka merkitystä en olisi osannut etukäteen päätellä.

Haastatteluni kysymysrunгон olin yrittänyt rakentaa mahdollisimman avoimeksi jättäen haastateltavalle tilaa vastata omin sanoin. Pyrin välttämään johdattelevia sanavalintoja ja kysymyksenasettelua – pyrin käyttämään esimerkiksi negatiivisia assosiaatioita sisältäviä sanoja mahdollisimman vähän. Haastattelutilanteessa yritin kannustaa haastateltavaa esimerkiksi perustelemaan kantaansa tarkemmin ottamatta kantaa kommenttien sisältöihin. Koin saavani kysymysrungosta tarpeeksi aineistoa kandidaatintutkielmaa varten.

Aineistoni perusteella vakiintuva kuvajournalisti suomalaisella mediakentällä kokee tulevaisuutensa epävarmaksi ja jopa epätoivoiseksi, mutta tunnistaa jo erilaisia muutoksen tuomia uudenlaisia työtapoja. Vakiintuvat kuvajournalistit tuntuvat kuitenkin kaipaavan apua työnhaun ja erilaisten rahoitustapojen tunnistamisen tueksi. Koulutuksesta ei tunnuttu saavan tarpeeksi ohjausta freetyöhön ja apurahoihin. Goodin ja Lowen (2020, 66) mukaan kuvajournalistit ovat jo hyvin adaptoituneet uudentyyppisiin työtapoihin. Tätä väitettä kandidaatintutkielmani ei tue – kehitystä adaptoitumiseen on selkeästi nähtävissä, mutta haastattelemani kolme suomalaista kuvajournalistia eivät tunnustaneet olevan täysin adaptoituneita ajatukseen muuttuneesta työkentästä.

Kuvajournalismi on omasta mielestäni tärkeä osa journalismin palvelueetosta ja tukee journalismia esimerkiksi todistusvoimansa ansiosta. Koen alan saaman arvostuksen niin journalismin institutionaalisella että toimituksellisella tasolla tukevan kuvajournalistien työmotivaatiota ja tukevan suomalaisen kuvajournalismin kehitystä. Kuten tutkielmasani esitin, arvostuksen kokemisella on vaikutusta myös yksilön työhyvinvointiin.

Kokisin hedelmälliseksi tutkimukseni tulevaisuudessa jatkamista esimerkiksi haastattelemalla alalla pidempään olleita kuvajournalisteja ja vertailemalla kahta tai useampaa sukupolvikokemusta keskenään. Läpi haastatteluiden ajatus kuvajournalismin alana ansaitsema arvostus nosti teemana päätään. Eri sukupolvia haastattelemalla olisi mielekästä tutkia, kuinka arvostuksen on koettu muuttuneen, ja miten arvostuksen kokemus vaikuttaa esimerkiksi työmotivaatioon.

Kandidaatintyöni tekeminen herätti myös halukkuutta pohtia kuvajournalismin roolia suhteessa journalismiin. Kuvajournalistien työnkuva ja suhde toimituksiin ja asiakkaisiin on muuttunut rajusti kuvailemiäni tapahtumaketjujen saatossa. Mielestäni olisikin tärkeää pohtia, minkälaisia mahdollisuuksia kuvajournalismin uudet työtavat tuovat, ja millä tavoin kuvajournalisteja voitaisiin kouluttaa näkemään alan potentiaali alalle perinteisten työsuhteiden ulkopuolella.

LÄHTEET

- Ahva, Laura ja Jenni Mäenpää. 2017. "Opiskelu Ja työelämä Journalistin Ammattiin Sosiaalistajina Työkokemukseen Perustuva Vertailu: Tulokkaat, Vakiintuvat Ja Konkarit". *Media & Viestintä* 40 (1-2):1-23. <https://doi.org/10.23983/mv.64978>.
- Ahva, Laura, Milla Järvipetäjä, Kari Koljonen, Samuel Raunio ja Esa Reunanen. 2022. Lähtöjä median ammattipoluille: Journalismia opiskelevien käsityksiä media- ja viestintäalan ammanteista sekä omasta tulevaisuudestaan alalla. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-2259-5>.
- Anderson, Monica. 2013. At newspapers, photographers feel the brunt of job cuts. Pew Research Center. <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2013/11/11/at-newspapers-photographers-feel-the-brunt-of-job-cuts/> Haettu 10.4.2022.
- Eskola, Jari ja Juha Suoranta. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Fudge, Jude ja Rosemary Owens. 2006. *Precarious Work, Women, and the New Economy : The Challenge to Legal Norms*. 3-12. Bloomsbury.
- Good, Jennifer, and Paul Lowe. 2020. *Understanding Photojournalism*. London: Routledge.
- Heinonen, Ari & Heikki Luostarinen. 2008. Reconsidering "journalism" for journalism research. Teoksessa: Löffelholz, Martin & Weaver, David (toim.). *Global Journalism Research: Theories, Methods, Findings, Future*. Blackwell: Malden, 227–239.
- Hirsjärvi, Sirkka ja Helena Hurme. 2015. *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus.
- Journalistiliitto, 2021. <https://journalistiliitto.fi/fi/liitto/tietoa-jasenistamme/jasentilastoja/> . Haettu 10.4.2022.

- Juuti, Pauli ja Anu Puusa. 2020. *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Helsinki: Gaudeamus.
- Keskipetäjä, Miina ja Mika Witting. 2016. Vanhempien koulutus vaikuttaa lasten valintoihin. Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2016/vanhempien-koulutus-vaikuttaa-lasten-valintoihin/?listing=simple> haettu 30.3.2022.
- Kivioja, Pasi. 2018. *Iltapäivälehtien evoluutio median murroksessa : hiipuva printti, nouseva digitaalinen mahti ja ansaintamallinen uusi asento*. Tampere : Tampere University Press.
- Kolari, Erja. 2009. Toimittajasta tuottajaksi: Sanomalehden toimitustyö muutoksessa. Helsinki: Gaudeamus.
- Lehtonen, Pauliina. 2013. *Itsensä markkinoijat : nuorten journalistien urapolut ja yksilöllistyyvä työelämä*. Tampere: Tampere University Press.
- Mortensen, Tara M., and Peter J. Gade. "Does Photojournalism Matter? News Image Content and Presentation in the Middletown (NY) Times Herald-Record Before and After Layoffs of the Photojournalism Staff." *Journalism & Mass Communication Quarterly* 95, no. 4 (December 2018): 990–1010. <https://doi.org/10.1177/1077699018760771>.
- MyNewsDesk 2016, Journalism Trends 2016. https://www.medienorge.uib.no/files/eksterne_pub/final_journalism_trends_2016.pdf , haettu 10.4.2022.
- Nikunen, Kaarina. 2011. *Enemmän vähemmällä*. Tampere: Tampere University Press.
- Paaso, Marika. 2021. Yksityinen ja julkinen toimittaja: Suomalaisten toimittajien vaikutelman hallinta sosiaalisessa mediassa. 31. Jyväskylä: University of Jyväskylä.

- Pakkanen, Irene. 2011. *Käydään juttukauppaa* - Freelancerin ja ostajan kohtaamisia journalismin kauppapaikalla. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Pietilä, Kauko. 2010. "Journalistiprofessio Ja Yhteiskunnan Itsepuolustus". *Media & Viestintä* 33 (3). <https://doi.org/10.23983/mv.62929>.
- Pöytäri, Reeta, Jari Väliaverronen, ja Laura Ahva. 2016. "Suomalaisen journalistin itseyttä muuttosten keskellä". *Media & Viestintä* 39 (1). <https://doi.org/10.23983/mv.61434>.
- Roiha, Taija. 2017. "Luokattomat taiteilijat? Taiteellisen työn yhteiskunnallinen riittävyyden prekaarissa taidemaailmassa". *Tahiti* 7 (1). <https://tahiti.journal.fi/article/view/85655>
- Räsänen, T. 1996. Luokanopettajan työn kokeminen ja työorientaatio. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Sarajärvi, Anneli ja Jouni Tuomi. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* . Helsinki: Tammi.
- Sontag, Susan. 1973. On photography. *New York Review of Books*, New York.
- TE-palvelut. 2022. *Työttömän työnhakijan oikeudet ja velvollisuudet*. <https://www.te-palvelut.fi/tyonhakijalle/jos-jaat-tyottomaksi/oikeudet-velvollisuudet> . Luettu 31.3.2022.
- Tilastokeskus. 2022. https://pxhopea2.stat.fi/sahkoiset_julkaisut/joukkoviestintatilasto/html/suom0000.htm . Luettu 4.4.2022.
- Viitala, Riitta. 2021. *Henkilöstöjohtaminen. Keskeiset käsitteet, teoriat ja trendit*. Edita.

Tutkimusaineisto:

H1 19.3.2022

H2 21.3.2022

H3 22.3.2022

LIITE 1: HAASTATTELURUNKO

Teema 1: Kuvajournalismin opiskelu

- a. Mistä syistä hakeuduit opiskelemaan alaa?
- b. Koetko työllistymismahdollisuuksien olevan itsellesi painavia tekijöitä?
- c. Miten koet koulutusvalintasi retrospektiivissä?

Teema 2: Työelämässä

- a. Miten olet kokenut työnhaun tähän mennessä?
- b. Pyritkö löytämään vakituista työsuhdetta?
- c. Koetko koulutuksesi vastanneen työpaikkasi vaatimia valmiuksia?

Teema 3: Tulevaisuus kuvajournalistina

- a. Millaisena näet oman tulevaisuutena työllistymisesi kannalta?
- b. Koetko voivasi luottaa esimerkiksi säännöllisiin tuloihin?
- c. Oletko harkinnut koulutuksesi jatkamista tai laajentamista esimerkiksi toisella tutkinolla, koulutuksilla tms?